

до
дванайсетокласниците

2020/2021/2022

© Георги Господинов, Кирил Златков, Снежина Петрова,
Мария Лангова, Манол Пейков, Стефан Иванов, Нева
Мичева, Радосвета Стаменкова, Яна Бюрер Тавание,
Христофор Караджов, Станислава Запрянова-Кинг,
Магдалена Малеева, Галин Стоев, Мария Касимова-
Моасе, Александър Симидчиев, Петя Кокудева, Иван
Кожухаров, Мартина Апостолова, Цветан Цветанов,
Зорница Христова, Симеон Василев, Мария Спирова,
Стефан Вълдобрев, Мария Бакалова, Веселина
Сегларска, Димитър Коцев – Шошо, Иванка Могилска,
Михаил Околийски, Жюстин Томс, Теодор Ушев,
Йоанна Елми, Анета Василева, Александрина
Пендачанска, Александър Алексиев, Никола Пенев,
Анджела Родел, автори, 2023

© Емилия Славова, съставител, 2023

© Кирил Златков, художник, 2023

© Издателство Жанет 45, 2023

Всички права върху текстовете и изображенията
са запазени.

ISBN 978-619-186-833-9

2020

№1. Георги Господинов

№2. Кирил Златков

№3. Снежина Петрова

№4. Мария Лангова

№5. Манол Пейков

№6. Стефан Иванов

№7. Нева Мичева

№8. Радосвета Стаменкова

№9. Яна Бюрер Тавание

№10. Христофор Караджов

№11. Станислава Запрянова-Кинг

№12. Магдалена Малеева

2021

№1. Галин Стоев

№2. Мария Касимова-Моасе

№3. Александър Симицчиев

№4. Петя Кокугева

№5. Иван Кожухаров

№6. Мартина Апостолова

№7. Цветан Цветанов

№8. Зорница Христова

№9. Симеон Василев

№10. Мария Спирова

№11. Стефан Вълдобрев

№12. Мария Бакалова

2022

№1. Веселина Седларска

№2. Димитър Коцев – Шошо

№3. Иванка Мозилска

№4. Михаил Околийски

№5. Жюстин Томс

№6. Теодор Ушев

№7. Йоанна Елми

№8. Анета Василева

№9. Александрина Пенгачанска

№10. Александър Алексиев

№11. Никола Пенев

№12. Анджела Родел

Здравей,

В ръцете си държиш едно послание от друга епоха. Хартиена книга, пълна с писма до теб от хора, които вероятно не познаваш. Машина на времето, с която можеш да се върнеш назад в годините, когато теб още не те е имало. Мост към твоите родители и учители, когато са били на твоите години. Споделеният им опит и пожеланията им обаче не целят да те върнат към миналото, а да ти помогнат в прехода към бъдещето, което ти предстои.

Идеята се роди през 2020 година от ограниченията на пандемията и осъзнаването, че сред най-ощетените от локдауна са абитуриентите. В ключов момент от живота си те бяха затворени у дома, лишени от своя шанс да завършат един важен период от живота си и да навлязат смело в следващия етап. Отнети им бяха утвърдените ритуали на баловете, събирането с приятели, пищната празничност, бронето до 12. Оттам дойде идеята да създадем един по-различен ритуал, да изпратим дванайсетокласниците с „Попътен вятър!“ в океана на Големия живот, а писмата да са точно дванайсет.

Проектът набра популярност. Оказа се, че писмата се четат не само от дванайсетокласници, а и от техните родители, учители и близки. На следващата година, все още под ограниченията на пандемията, изпратихме нови 12 писма към випуск 2021. А след това ковид беше изместен от нещо още по-страшно: една чудовищна война съвсем близо до нас, която погълна стотици хиляди човешки животи в лакомата си паст,

изличи цели градове от лицето на Земята и застрашава да разруши бъдещето на всички ни. Поредните 12 писма неизбежно уловиха тази тревожност на 2022 година, но също и чувството за съпричастност с украинския народ.

И така, след три поредни години на проекта „12 писма“, 36 писма политат към своите дванайсетокласници (настоящи, минали и бъдещи). Съзнателно избрахме тази малко старомодна форма на общуване от времето, когато нямаше смартфони, чатове и социални мрежи и всяко писмо, написано лично от приятел (и обикновено на ръка), беше нещо специално. Искаме и този път да е специално. И да си намериш поне едно писмо, което е точно, ама точно до теб.

Друга разлика между света на днешните дванайсетокласници и нашия свят е свободата на пътуване. Днес сигурно не можеш да си представиш, че някой може да те спре да отидеш свободно в друга страна по света, да пътуваш, да търсиш себе си, да намериш любовта, да учиш или да потърсиш работа. Но до не много отдавна невъзможността за всичко това беше нашата реалност. Всъщност ковид ни напомни, че свободата на пътуване не е даденост и при екстремни обстоятелства много лесно може да ни бъде отнета. А това означава и че е важно да я ценим и да я пазим.

Въпреки разликите между поколенията, най-важните неща остават същите. Приятелството. Емпатията. Почтеността. Грижата за природата. Смелостта да използваш своя глас, за да отстояваш истината и справедливостта. Бъдещето, което е и в твоите ръце. Всички тези теми, и още много други, са намерили място сред страниците на тази книга и надявам се, ще намерят своя път към теб. Точно към теб.

Накрая искам да завърша това писмо с благодарност към авторите на тези 36 писма, които презърнаха идеята и написаха своите съкровени послания. Към художника Кирил Златков, който направи визията

Фотография: Цветелина Бедутлова

на проекта и дизайна на книгата. Към нашия медиен партньор „Дневник“, благодарение на който писмата стигнаха до много по-широка аудитория. Също и към издателство „Жанет 45“, което прави възможно тези ефимерни послания да останат на хартия и да продължат да живеят извън дигиталния свят. Специална благодарност лично към издателя Манол Пейков, неуморния генератор на идеи, каузи и благотворителни инициативи, който дава страхотен личен пример за гражданска доблест.

Накрая, но съвсем не по важност, изразявам признателност към писателя Георги Господинов. Той подгре ръка на този проект, когато беше още в зародиш, и написа първото писмо – най-трудното.

Благодарност и към теб, който посягаш към тази книга, за да я прочетеш или споделиш с други хора и така да продължиш живота на тези прекрасни послания.

Емилия Славова,

автор на проекта

„12 писма до дванайсетокласниците“

Съдържание

2020

- 15 Георги Господинов**
Твой ред е да спасяваш света
- 21 Кирил Златков**
По-важни са следващите дни
- 27 Снежина Петрова**
Думи за из път
- 33 Мария Лангова**
Вие ще ни преведете през промяната
- 41 Манол Пейков**
Три урока за живота
- 49 Стефан Иванов**
Радвай се и не се страхувай
- 59 Нева Мичева**
Тринайсет настойчиви изречения
- 67 Радосвета Стаменкова**
Дванайсет урока, които ме водят по пътя
- 75 Яна Бюрер Тавание**
Добро начало
- 79 Христофор Караджов**
С леген до Сидни
- 87 Станислава Запрянова-Кинг**
Плейлист със 7 (музикални) съвета
- 95 Магдалена Малеева**
Моля, извинете ни!

2021

- 101 **Галин Стоев**
Научи се да бъдеш истински свободен
- 107 **Мария Касимова-Моасе**
Казвайте на хората, които обичате, че ги обичате
- 119 **Александър Симидчиев**
Контрасти и безпокойство
- 125 **Петя Кокушева**
Моето нещо
- 131 **Иван Кожухаров**
Възел с една ръка, или как мечтите стават цели
- 139 **Мартина Апостолова**
Вярвам във вашите мечти
- 145 **Цветан Цветанов**
Не се страхувайте да се провалите
- 155 **Зорница Христова**
Каквото и да правите, гледайте в него да има радост
- 161 **Симеон Василев**
Превръщайте раните си в криле
- 167 **Мария Спирова**
Не следвай мечтите си, говоря сериозно
- 175 **Стефан Вълдобрев**
Игвайте вие
- 179 **Мария Бакалова**
Осмели се да мечтаеш

2022

- 189 **Веселина Седларска**
Вчера
- 195 **Димитър Коцев – Шошо**
Не чети това писмо
- 199 **Иванка Мозилска**
Там, накъдето не гледаме
- 205 **Михаил Околийски**
Пътна карта
- 211 **Жюстин Томс**
Животът е ваш. Светът е ваш.
Успехът е ваш
- 217 **Теодор Ушев**
Писмо до другата земя
- 221 **Йоанна Елми**
Не позволявай на училището да убие
любовта към знанието
- 229 **Анета Василева**
Архитекти на бъдещета
- 233 **Александрина Пендачанска**
Не се страхувайте да промените света
- 239 **Александър Алексиев**
Истината е в процеса и в търсенето
- 245 **Никола Пенеф**
Бъдете човечни
- 251 **Анджела Рогел**
Човешкият глас е органът на душата

2020

№1

Георги

Господинов

Твой ред е да спасяваш света

Здравей,

Много се чудех дали да се обърна към всички и да кажа „Здравейте“, но всъщност лични писма се пишат до един човек и се четат от един. (Освен ако някой друг не ги чете тайно.)

Здравей, ти, какъвто бях аз преди... трийсет години.

Знам, че не можеш и няма смисъл да си представяш тази бройка, аз също не мога. И това е първото, което искам да кажа: човек всъщност никога не остарява. Броенето на години е измислено вероятно от пенсионните отдели, за улеснение.

Предполага се, че след всичко, което съм преживял, аз съм помъдрял, знам отговора на въпроса за смисъла на живота (42, според „Пътеводителя на галактическия стопаджия“, да). Предполага се, че знам как да се справям с провалите си и огорченията, че имам ясен план за бъдещето си.

Пълни глупости! Нищо подобно не знам. Все така съм пълен със съмнения и несигурност, както когато бях на 18. Нещо повече, струва ми се, че сега съмнението и несигурността ми са се увеличили. За яснота и

планове изобщо да не говорим. И това е другото, което ми се ще да кажа в това писмо. Нормално е да сме несигурни и объркани. Нормално е да не знаем отговорите. Нормално е да се колебаем какво точно ни се прави в бъдеще. Светът е изтъкан от несигурност. Колебаещият се човек мисли и търси пътища, възлежда се повече в хората и света. Прекалено увереният в себе си не забелязва нещата наоколо. Но каквото и да правиш, помни, че имаш една суперсила с теб – това, че си млад. Имаш правото (и времето) да започваш и да се отказваш, да тръгваш и да се връщаш, имаш правото на грешка. И правото да я поправяш. Ползвай това право.

Това, че завършваш точно в тази година, може да бъде прието като голямо прецакване, но и като някакъв знак. Този випуск винаги ще бъде различен. Ти си преживял нещо, което никога от другите випуски, никое от другите поколения днес не е преживявало на 18. Това е твоята история и помни, че дълго ще я разказваш. Минал си през нещо, което е веднъж на сто години. От това как ще реагираш, как ще продължиш нататък, зависи не само твоето, но и нашето бъдеще. Това е едно от премълчаваните неща. На 18 ти вече си по-силният, по-бързо мислещият, по-чувствителният от нас, твоите родители. Ние никога няма да си го признаем. Но дълбоко в себе си го усещаме. Дори когато някои от нас ще кажат – абе, тези сега младите така, а ние едно време как...

Но сега ти ще спасяваш света, твой ред е.

И бъди мил и милостив към нас, твоите родители. Ние невинаги знаем как да покажем колко всъщност държим на теб. Не се научихме как да говорим за това. Ще се учим от теб.

Спомням си, разбира се, и моята вечер, когато

бях на 18. Не можеш да си представиш колко неловък и смешен бях, слаб дългуч в някакъв ушит специално преди месец костюм, чиито ръкави вече ми бяха окъсели. Обувките ми стискаха през цялото време и накрая накарах брат ми да ми донесе някакви стари кецове, така минах с костюма и кецовете. Съученичките ми го намериха за радикално, учителите ме изгледаха лошо, а то беше, защото ми стискаха новите обувки. Не помня ресторанта, но помня ясно обикалянето на пустите улици с едно момиче след това и че слънцето ни завари заспали в зеления метален локомотив на една детска площадка.

И последният, май трети съвет, който искам да оставя в края на това писмо, е следният. Ще имаш много поводи за празник, много барове и дискотеки като компенсация на пропуснатите днес. Единственото, което си струва да запомниш и пренесеш през годините, е вълнението. Вълнението, което изпитваш сега, си го носи винаги с теб, с ключовете и паспорта. Ще има много дни, понякога скучни и безлични, в които ще ти трябва това вълнение.

Ами това е, пиши ми и ти. Аз ще намеря начин да прочета отговора ти.

Твой, Г.Г.

Фотография: Яна Лозева

Георги Господинов пише книги. Автор е на стихосбирки, сборници с разкази и на три романа – „Естествен роман“, „Физика на тъгата“ и „Времеубежище“. Романът „Физика на тъгата“ (2012) печели Наградата за централноевропейска литература „Ангелус“ (2019) и Международната литературна награда „Ян Михалски“ (2016), връчвана в Швейцария. „Сляпата Вайша“, кратка анимация по едноименния му разказ (реж. Теодор Ушев), е финалист за наградите „Оскар“ през 2017 г. Романът „Времеубежище“ печели наградата „Премيو Стрега Еуропео“ 2021, а през 2023 г. изданието му на английски език в превод на Анжела Родел е удостоено с Международната награда „Букър“.

2021

№4
Петя
Кокудева

Моето нещо

Бях на 21 и сбъдвах мечтата си.

Кречех по коридора на мрачен затвор, облечена в нелепо бяло ефирно яке. През отворените врати на затворническите халета можех да видя библии, стърчащи изпод възглавниците на осъдените. Бях на 21 и имах среща с човек, извършил убийство, а после неуспешен опит за самоубийство. В стаята, отредена за срещата ни, заварих благ, кротък мъж. Щом повдигна брадичка, ме втрещи продълговат белег като въжена люлка – от едното до другото му ухо. Мъжът беше опитал да си пререже гърлото. А аз бях тук за интервю. След разговора ме въведоха в широка, полутъмна зала, където течеше рецитал в чест на Ботев. Бях единствената жена в зала, пълна с десетки, може би стотици мъже, извършили тежки престъпления. Още ме сковава ужас, като си спомня как от всички страни ми подвикваха.

Бях на 21 и сбъдвах мечтата си.

Една ранна съботна сутрин телефонът иззвъня. Долепих го до рошавата си глава – разговорът беше кратък и завърши с „Ще се видим в съда!“. Поредната заплаха, която получавах от някого, чийто интерес

бях на път да наруша като репортер с ресор социални теми.

Бях на 22 и прогължавах да сбъдвам мечтата си.

Скромнен хотел в малък български град, където идвах за първи път. Щях да правя интервю. Не помня вече с що за акъл се бях съгласила да е вечерта. От прозореца на хотелската стаичка видях в тъмното долу да изплува злокобно като от попфолк песен огромен бял мерцедес. С него ме взе човекът, с когото щях да разговарям – на вечеря, за която нямах и бегла представа къде ще се състои. Просто влязох в мерцедеса и потънах в тъмното. Бих излъгала, ако кажа, че не ме пресеше шубе от палците на краката до перчема.

Бях на 22 и все така сбъдвах мечтата си.

Ревах около месец, всеки ден, защото майка ми е съдия, а по ирония на съдбата дъщеря ѝ, само на 22, скоро щеше да бъде подсъдима. Заведоха дело срещу мен за журналистически материал. (Всъщност заведе го кмет.) Майка ме предупреди да не се тревожа – че няма шанс да ме осъдят; че само искат да ме сплашат, – но кой ти вярва. Дойде денят на делото, а аз се изправих на трибуната пред съдийката. (Майка и един приятел бяха единствените в „публиката“.) Съдийката ми съобщи, че искът е оттеглен, а аз мога да заведа насрещен, за да получа обезщетение. Не заведох.

Скоро след това нервите ми окончателно не издържаха и напуснах мечтата си – журналистиката, за която цяло тийнейджърство се бях тръшкала и молила вселената да ми сбъдне. Нищо друго за кандидатстване не щях да чуя. Започнах да работя като репортер още в края на първи курс, а докато завърша (учех телевизионна журналистика), вече знаех: голямата ми мечта се оказа греда. Провалих се.

Минаха близо 10 години.

Станах копирайтър (откъм стрес детска игра спрямо социален репортер на терен). Случи се така, че срещнах любимия си човек и с него започнахме да пътуваме по света – номадски, предимно на палатка. Направихме пътуване от 9 месеца – през Европа, Скандинавия, Русия, Азия, чак до Нова Зеландия. Бяхме в Сахара и Патагония, в САЩ и Израел, в Африка, в Перу и Исландия, в пустинята Атакама. Неусетно започнах да записвам историите, които ни се случваха, и разказите на хората, които срещяхме по пътя. Истории от джунглата, от кратер на вулкан, от 5000 метра надморска височина в Андите, от норвежки ледник, от японско село, откъде ли не. Деветдесет и пет от тях събрах в книга.

Лека-полека неуврялата глава на Петя взе да проумява, че мечтата да бъде репортер всъщност не се беше провалила! Тъкмо напротив, моят вътрешен двигател и вселената – в тандем – ми бяха отворили възможност да пътешествам и да бъда репортер от света. Пиших от места, които не си бях и помечтавала, че ще видя. Пиших свободна и независима.

Представата, която имаме за мечтата си, не е самата мечта. В моя случай журналистиката беше просто един конкретен начин, по който си представях Моето Нещо. А Моето Нещо беше и си остана да задавам въпроси, да общувам и да разказвам. Но дотогава не знаех, че това може да се осъществи и по друг, неочакван за мен път.

Ако някога и вас ви обземе усещане за провал, имайте едно наум: навярно се е пропукала само конкретната ви представа за постигане на нещо. А самите мечти... те са достатъчно жилави, своенравни и дъл-

боко свързани с нашата същност, че да умеят да се сбъдват по свой начин, даже на въпреки, даже когато вече не ги мечтаете.

Няма да ви желая попътен вятър, защото знам, че ще се справите и с насрещен.

И както симпатично се обърка един академик в едно телевизионно предаване: „... винаги има светлина в нутела“.

Фотография: Георги Янев

Петя Кокудева е пътешественик и автор на няколко книги за деца и възрастни. Бакалавър е по журналистика и магистър по творческо писане. Работи като копирайтър. За постижения в живота си брой не наградите и преводите на чужди езици, а това, че засега успява да задържи детинското си въодушевление от света и любовта. Има дъщеря на име Яна.